БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
Институт по балканистика с Център по тракология
"Проф. А. Фол"
Вх. № 118 НО-05-05 06.07 2026 г.

СТАНОВИЩЕ

на доц. Снежанка Ракова-Маринкьова, ЮЗУ „Неофит Рилски“

за дисертация на тема:

ПЪТИЩА И СГРАДИ НА БАЛКАНИТЕ СПОРЕД ИТАЛИАНСКАТА ПЪТЕПИСНА ТРАДИЦИЯ (XVI–XVII ВЕК)

на докторант Надежда Янакиева

(3.1.Социология, антропология и науки за културата, ДП „Теория и история на културата“)

Дисертацията, която Н. Янакиева представя за защита, разглежда една достатъчно важна тема. В нашата наука има вече установена традиция да бъдат изследвани извори от пътеписната книжнина, разпределени според техния произход. Томовете с „Чуждестранни пътеписи“ също са издадени по този начин. Но досега специално италианските пътеписи не са били нито събирани, нито изследвани с оглед на сведенията им по конкретна тема.

Дисертацията има класическа структура – увод, три глави, приложения и библиография. Уводът (с. 4-20) добре представя целите на изследването и методите на работа. Направен е и сравнително пълен преглед на историографията по темата. За Н. Янакиева целта е „да изследва и съпостави подбрани сведения за пътищата, сградите и инфраструктурните обекти“, чрез които са се покаже „пътят като среда“, която свързва материалната инфраструктура и практиките на пътуване (вж. на с. 12-13). Тук са изброени и подбраните единадесет италиански автори на пътеписи от периода XVI-XVII в. и е направено описание на „типологията на пътуващите“. В следващия анализ ще става въпрос най-вече за Диагоналния път през Балканите, който авторката предпочита да нарича „Средния път“; и за т.нар. Десен път – който преминава по трасето от север на юг от р. Дунав до Константинопол.

Във въвеждащата първ глава „Османската империя и старите италиански държави през XVI и XVII век4 (с. 21-58) ни се представя историческият фон, на който ще се развива действието, и това е разказ за външната политика на Османската империя. Той започва от 1453 г. и падането на Константинопол, и всъщност само тук се разглеждат отношенията на новите османските господри с италианските градове-държави. По-нататък изложението

засяга общо цялата експанзия на Империята през XVII в.и най-вече големите й конфликти с Австро-Унгария.

Основната част на изследването е представена във втора глава – „Диагоналният път (Средният път)“ (с. 59-159). Тук вниманието на автора е съсредоточено най-вече върху описанията на големите градове-спирки по пътя на италианските пътешественици. Това са София, Пловдив и най-вече Одрин. Същевременно са потърсени и коментирани и сведения за важния път, който следват най-вече венецианските пратеничества, от пристанищата на Далмация през балканските градове до Диагоналния път. Авторката е взела решение да спре разказа си до Одрин, а останалата част на пътя да бъде проследена в следващата глава. Смятам, че изложението само би спечелило, ако в тази му част бяха включени и кратки сведения за съответните автори, чиито сведения се анализират. Впрочем, читателят би открил биографични данни за всички пътешественици накрая в Приложение II (с.192-209).

Трета глава „Десният път“ (с.160-179) разглежда малко на брой, но важни автори, които преминават по един по-малко използван път, който прекосява източната част на нашите земи, за да премине отвъд Дунав. Тук е приносът на Н. Янакиева, която превежда и коментира сведенията на Томазо Алберти от нач. на XVII в., на чийто текст е посветено и специално приложение. (Приложение I). Заключението добре отразява направеното и постигнатото от авторката при разглеждането на промените в пътната структура и обслужващите я съоръжения, отразени в тогавашните описания на италианските автори.. Приложенията са полезни и важни като илюстрация към текста на изследването. Авторефератът отразява добре работата на Н. Янакиева, която е представила и достатъчно на брой публикации.

Смятам, че за представения дисертационен труд Надежда Янакиева заслужава да придобие образователната и научна степен „доктор“ и давам своята положителна оценка.

София, 6 юли 2026 г.

Подпис:

/Сн. Ракова-Маринкьова/